

Dansen med

DAEMONERNE

Vi har alle vores dæmoner. Benny Andersens har bestået af så kraftige udsving mellem lys og mørke, at han i sine unge år frygtede, at han var manisk. Det fortæller han i den nye bog *Der hvor man vakler*. Her kan du læse historien om, hvordan dæmonerne dengang førte ham ned i en depression. Og om, hvordan han siden lærte at komme overens med dem.

Af Tim K. Christensen

Foto: Klaus Holsting

Drømmen kom en aften på studenterkurset. Hun sad ved et bord foran Benny. Signe hed hun, hun var den udkårne, og i aften ville han prøve at gøre kur. Hun elskede lyrik, så Benny havde i flere uger digtet, og nu ville han imponere hende med det, han havde skrevet. "Og det var jo noget ualmindelig højstemt lyrik!" ler Benny Andersen, da vi sidder i hans lille kunstnerbolig i Kgs Lyngby. "Det var fyldt af hovmod. Men de digte ville jeg altså vise til Signe."

Benny faldt derfor i snak med hende og drejede langsomt samtalen ind på lyrik. "Jeg har for øvrigt også digtet lidt. Her," sagde han så henkastet, han kunne, og med digtene på bordet foran Signe.

"Og dét gjorde indtryk!" ler han nu. "Det lykkedes mig at fange hendes interesse. Kort efter blev vi forlovet, og vi aftalte, at vi ville fortsætte på universitetet for at studere litteratur." Han ser på mig med et vildt blik.

"Men så måtte jeg jo levere mere end de der få digte, følte jeg! Jeg måtte imponere hende." Det var den aften, Benny besluttede sig. Han skulle være digter. Og han skulle have en hel samling udgivet.

Det skulle så vise sig at blive hårdere, end han nogensinde kunne have forestillet sig.

Tre års slid

Benny begyndte sin rejse mod digterlivet. Han skrev ved siden af studenterkurset, der samtidig var ved at blive hårdt. For hårdt.

"Jeg var på det tidspunkt godt begravet i arbejde og læsning og studier, og jeg var hele tiden på vej fra det ene til det andet. Jeg kom i søvnunderskud og begyndte at blive så overanstrengt, at jeg kom til at stamme i telefonen på reklamebureauet, hvor jeg arbejdede. Til sidst måtte de flytte mig helt væk fra arbejdet med at modtage opkald."

”Når jeg ser tilbage, har jeg været forholdsvis desperat i den tid. Der var noget farligt indeni, som jeg ikke altid kunne styre lige godt”.

Til undervisningen var der samtidig folk, der faldt om af udmattelse. Og til sidst blev det for meget for Signe. Hun fik et komplet nervesammenbrud, og i afmagt besluttede Benny at rejse til Esbjerg for at forsøge dem begge ved at arbejde som pianist. I to år spillede han om aftenen og digtede om dagen. Så kom gennembruddet. Troede han.
 ”Jeg fik mit første digt trykt i tidskriftet Heretica!” udbryder han.
 ”Og det fik mig til at arbejde meget hårdt med en digtsamling og en novellesamling.”
 Efter et år fik han digtene færdig. Men fik afslag fra samtlige forlag, han sendte dem til. Så gik han i gang med novellerne, som hans ledemediendnu et år, før han sendte dem til Gyldendal. Og ventede så med hjertet i halsen. Forfatteriet var ikke bare hans

drøm, det var hans selvforståelse. Og da novellerne blev afvist, ramte det ham tungere, end han havde troet muligt.
 ”Den afvisning bragte mig fra koncepterne. I første omgang blev jeg frustreret og skuffet. Jeg tror også, jeg blev lidt flov. På det tidspunkt var jeg meget på farten og spillede i Jylland og i Norge, og der var jeg meget alene og røg ned i en depression, som jeg ikke rigtigt kunne dele med nogen. I perioder var min kone og min datter jo med, men når det kom til stykket, var jeg også meget alene i de år. Meget tid tilbragte jeg på små kamre eller værelser oppe i Norge.”

Druk eller Kierkegaard?
 Hvad var det for tanker, dumøde i depressionen?

”Det var en stor del tvivl. Jeg havde investeret mange af mine ambitioner i skrivningen, og da jeg fik den samling tilbage i hovedet, begyndte jeg at føle mig nytteløs. Jeg var usikker på, om det var godt nok, det jeg lavede. Det var formentlig det, der gjorde, at det udviklede sig til en depression. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre med mit liv og kunne ikke finde ud af, hvem jeg var. Og jeg kan huske, at jeg fik en mærkelig fornemmelse af at bevæge mig frem på noget skrøbeligt, hvor jeg kunne ryge ned i en slags ingenting, hvis jeg trådte forkert.”

Benny spillede fortsat på restaurationer, hvor hans sad med et venligt smil trukket over ansigtet. En facade, der skjulte følelserne, der væltede rundt i ham. Hvad skulle han gøre? Var han god nok?

”På et tidspunkt kom det så vidt, at jeg begyndte at læse Kierkegaard. Og ham! Ham havde jeg dyb respekt for! Da jeg var mindre, havde jeg hørt, at man kunne blive sindssyg af at læse ham. Men jeg var altså ude i en situation, hvor jeg kun så tre muligheder. Selvmord, druk eller Kierkegaard.” Benny Andersen lyser op i et smil og ler hjerteligt.

”Jeg valgte det mest afsindige. Nemlig Kierkegaard! Og han kom med det, jeg aldrig glemmer. Han sagde: Det gælder om at træffe et valg. Da jeg læste det, indså jeg, at jeg måtte vælge mellem musikken og skrivningen.”

Han ser på mig. Så banker han pludselig en næve i bordet.

”Og så valgte jeg! Det var slut med skriveriet! For altid.”

En livsfarlig klatretur

Det var det værste valg, Benny nogensinde havde truffet. Og i kølvandet kom følelserne. Hans stolthed havde været, at han skrev. Nu følte han sig fortabt, og hans følelser begyndte at slå ud i kraftige udsving.

”Jeg har altid haft meget store udsving af stormunddrang. Og i en periode blev jeg nervøs, når jeg fik minesvingninger. Min morfar var mani-depressiv og tilbragte meget af sin tid på Sankt Hans. Der fandt man ud af, at han var manisk, og når mine udslag var værst, blev jeg bange for, at jeg havde arvet hans træk.”

”Når jeg ser tilbage, har jeg været forholdsvis desperat i den tid. Der var noget farligt indeni, som jeg ikke altid kunne styre lige godt. Der var gange, hvor jeg ikke håndterede mine udsving ret godt.” Signe og han boede da i lejlighed, og når Benny var hjemme fra Norge og de havde gæster, fik ingen lov til at forlade festen, før Benny var kravlet ud af vinduet på fjerdesal. Når han nåede derud, satte han begge fødderne itagrende. Så rejste hans gop, spredte armene ud, og begyndte at gå itagrenden rundt langs lejligheden. Inde fra stuen kunne gæsterne se ham, mens han balancerede derude i al slags vejr – og de kunne følge hans skrækkindjagende færd med hjerterne i halsen, indtil han nåede rundt om lejligheden til soveværelse vinduet, som han så sprang ind ad.

Når han igen landende, nød han at se skrækken i gæsternes ansigt. Deres gru gav ham en følelse af ikke at være helt så alene og ikke så overflødig.

Ud af mørket

”De udbrud har jeg siden haft svært ved helt at forstå. Men jeg tror, det har været et behov for at være grænseoverskridende og bryde ud af det, man burde gøre. Det var lidt af en kamp at holde sammen på alting, og det kan være det, der har hobet sig op i mig. Jeg ved det ikke, men af og til kom de kræfter i hvert fald op, og så ville jeg vove noget, sætte noget på spil. Det var en udfordring af tilværelsen!” ▶

Benny Andersen

- Er født 7. november 1929 i Vangede
- Debuterede i 1960 med digtsamlingen "Den musikalske ål". Siden har han skrevet over 50 digt- og novellesamlinger, bøger, radiospil, teaterstykker og filmmanuskripter
- Sideløbende har han levet som pianist, først omrejsende i Skandinavien og på passagerbåden til New York, siden i duo med bl.a. Povl Dissing.
- Er hædret med over hundrede legater og priser, hans digte er oversat til 19 sprog, og hans Samlede Digte fra 1999 er udkommet i 130.000 eksemplarer.

Læs afsnit fra bogen på
www.livogsjael.dk

Varderet behov for at blive set i det, tror du?

"Det er jeg ikke sikker på. Men det kan der godt have været. Det er vel et primitivt instinkt i os, at vi gerne vil have anerkendelse og opmærksomhed. Da jeg var yngre kunne jeg bestemt mærke, at der skete noget, når jeg gik på scenen. Jeg turde måske mere, end jeg ellers gjorde. Blev mere løssluppen. Det har jeg meget ofte set i andre, når vi har optrådt. Når folk står i den opmærksomhed på scenen, så sker der noget i dem, der er stærkere end dem selv. Så jo. Måske savnede jeg den anerkendelse i de år."

I hvert fald blev det en svær tid for Benny Andersen. Men han holdt fast i ikke at skrive. Og med tiden kom forløsningen.

"Jeg begyndte at vende mig ud mod verden og brugte virkelig meget tid med min familie. Det blev forfriskende. Og i takt med, at jeg stødte på de nye oplevelser, mærkede jeg, at jeg bevægede mig ud af depressionen. En dags ad jeg så i toget, dan noget ligesom boblede op i mig. Der begyndte jeg at digte af ren og skær lyst! Og de digte, der kom ud, var helt anderledes end de dybt alvorlige, jeg før havde skrevet." Benny blev dybt overrasket over ordene, der væltede ud. Det gik op for ham, at det var hans følelser, der kom ud. Og der lærte han noget om, hvordan han kunne håndtere sine dæmoner. Det var noget Kierkegaard også havde lært ham.

Man kan ikke gemme sig

"Han sagde, at frygten ikke var det virkelige dæmoniske," siger Benny Andersen "Det dæmoniske var, når man ikke ville åbne sig. Det var fejheden og det indesluttede."

Benny indså, at det handlede om at vende sig ud ad med sine følelser. Åbne op for dem, skrive dem ud.

"Man skal prøve at give noget af sig selv, netop når man føler, at man ikke har mere at give af. Hvis man lukker sig inde, kan man gemme sig for yderligere smerte, mens så gemmer man sig også for lykken."

Og det samme gjaldt dæmonerne. Han kunne ikke gemme sig for dem. I stedet lærte han noget bedre:

"Jeg skriver dem ud. Det er også den eneste måde, jeg kan skrive på. Jeg skal have oplevet en følelse, en frustration, en lykke. Hvis der ikke er følelse i det, er der ikke noget digt. Og jeg vil gerne nå ned under overfladen til den smerte og vrede, vi ikke tør lade komme til udtryk. Det er sådan, jeg bedst kan komme overens med mine dæmoner. Ved at tillade dem at være der. Ved at sige, at de mørke følelser også er endel af livet. Og ved så at skrive dem ud." Og netop det gjorde Benny, da han begyndte at digte igen. Det var også der, gennembruddet endelig kom.

"Jeg havde slet ikke tænkt mig andet med de digte, end at jeg skulle have følelserne ud. Alligevel sendte jeg dem ind til tidsskriftet Hvedekorn. Og så kom de med!"

Kort efter ringede Forlaget Borgen til Benny. De ville udgive hans digte. Og så fulgte succesen.

Bogen – Der hvor man vakler

Artiklen er et redigeret uddrag fra bogen Der hvor man vakler, hvor syv markante mænd fortæller om deres livs udfordringer. Her kan du læse hele historien om Benny Andersen. I bogen fortæller Anders Fogh, Klaus Riskær, Morten Sabroe, Jes Dorph og Bjørn Lomborg også historierne om de følelsesmæssige kampe, de har været igennem. Og hvordan de har klaret dem. Fra scenskræk, til konkurrencer til retssager til Muhammedkriser.